

Cs.

IV

L.

111

MAGY. ORVOSI
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

A MAGYAR
ORVOSI KÖNYVKIADÓ TÁRSULAT
KÖNYVTÁRA.

LXV. KÖTET. I. FÜZET. 1891.

D^e JENDRÁSSIK ERNŐ.
D^e JENDRÁSSIK JENŐ TANÁR
HÁTRAHAGYOTT IRATAI.

BUDAPEST.

A TÁRSULAT SAJÁTJA.

1891.

Dr JENDRÁSSIK JENŐ

TANÁR

HÁTRAHAGYOTT IRATAI.

ÖSSZEÁLLITOTTA

Dr JENDRÁSSIK ERNŐ

MAGÁNTANÁR A BUDAPESTI EGYETEMEN.

ÖT FAMETSZETTEL

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA SEGÉLYEZÉSÉVEL

TAGJAI SZÁMÁRA KIADTA

A MAGYAR ORVOSI KÖNYVKIADÓ TÁRSULAT.

BUDAPEST.

1891.

TARTALOMJEGYZÉK.

Bevezetés az élettani előadásokba.

Első előadás 1—18. 1.

Az élettan feladata. Az exact vizsgálati módszer feltételei és jelentősége. Az érzések jelentősége; a köztük és az azokat előidéző külső behatások közt fennálló viszony. Az érzések különféleségei. Az érzésekhez csatlakozó és azokat megváltoztató, akaratbeli testmozgásaink. A térviszony szerinti felfogásnak feltételei egyfelől az érzések részéről, másfelől az akaratbeli mozgások részéről. A térszemlélet külső szemléleti, egyszersmind subjectiv szemléleti alak, mely bizonyos értelemben transcendentálisnak is mondható. A térszemléletnek alapját és általa a valóságnak ismertető jellegét a törvényes viszony képezi. E jelentőségnek feltételei.

Függelék az I. előadáshoz 19—32. 1.

A térszemléletről. A tér fogalma.

Második előadás 33—52. 1.

Szemléleti képmás. Az érzések, valamint az általuk szerzett szemléleti és képzelmi képek összehasonlításának módzatai. Az egyidejű érzések, illetőleg szemléleti képeknek összehasonlítása. Az egymást követő érzések és szemléleti képeknek összehasonlítása. Visszaidézett érzések és képzelmi képek. Az összehasonlítás, mint az egymást követő öntudati állapotok átmenetes változatának tudatos felfogása. Testvilági tájékozásunk lényege. Tájékozásunknak feltételei. A tárgy egyéni jellemének állandósága. A tulajdonságok viszonylagossága. A feltételezett egyéni jellemnek állandósága egyértelmű a kapcsolatos tulajdonságoknak, illetőleg megváltozásuk viszonyának állandóságával. A kapcsolatos tulajdonságoknak, illetőleg állandó viszony szerinti változásaiknak sokszoros ismétlődése a tárgyak sorában. Az egyéni érzéki felfogó képességnek állandósága. Az érzések, szemléleti és képzelmi képeknek emlékezetben tartása. Emlékező tehetség. Az emlékezetből felmerülő képzelmi képeknek megkülönböztetése a szemléleti képektől. A másokkal közös és kölesönös tájékozás feltételei. Szükséges, hogy az ugyanazon tárgyra vonatkozó, egyénileg netalán nem azonos érzetek, szemléleti és képzelmi képek arra minden ember részéről egyezőleg vonatkoztassanak. A szótagolt nyelv, mint meghatározott jelentőségű szójelkek által képezett közeg, mely az emberek közt a szellemi közlekedést közvetíti.

Harmadik előadás 53—66. 1.

A szójel. Elnevezés. Tulajdon név. Jellegző tulajdonságok. Faji fogalmak. Főnevek. A tárgyak rendszeres csoportosítása faji fogalmak szerint. A tünemények rendszeres csoportosítása törvényt kifejező fogalmak szerint. Ok, okozat, okadó törvény, természeti törvény. Fogalmakat kifejező műszók. A fogalmak mint olyanok a képelet tárgyát nem képezhetik, de képviselhetők annak körében megfelelő egyes esetek által, valamint helyettesíthetők szójelek, mint symbolumok által a gondolkodás folyamában. A fogalmak és az azokra használt szójelek értelmének egymástól eltérő átalakulása. A fogalmakat jelző szók maguk azokat még nem szolgáltatják; azokhoz csak bizonyos módszeres eljárás vezet.

Negyedik előadás 67—82. 1.

A fogalmak megállapítása. Az elemzés, ennek módjai. Elemzés a megfigyelés útján. Vizsgálati eszközök közvetítő szerepe. Az egyező adatok összefoglalása (synthesis) inductio útján. Minden inductionnak alapfeltételét az okadó törvény képezi. Az inductio útján levezetett tételnek próba alá vetése deductio útján. A deductio feltételei. A deductio csak egyes esetre vonatkozó és nem általános tételre vezet, mikép az inductio, de ennek kiegészítő részét képezi. A hypothesis jelentősége és jogosultsága. A kísérlet, ennek kettős feladata. Ugyanennek bizonyító képessége. A felismerhető törvényes viszonyoknak fokozatos sorrendje. Az összetett tényezőkre használt «erő» elnevezés. A természettudományok végső célja az általános törvények felismerése. Az élettan körében szintén csak az inductiv módszer alkalmazható, a segédeszközök bizonyos megfelelő módosításával. A vivisectio feladata és jogosultsága. Az élettani vizsgálatok sorrendje.

Általános élettan.

I. A szervezetek tulajdonságai és életfeltételei általában

Ötödik előadás 83—94. 1.

Szervezet (organismus), morphologiai és physiologiai értelemben. Szervetlen testek. Egyén (individuum). Az egyéniség fokozatai; annak morphologiai és physiologiai jelentősége. Elemi szervezetek, alakelemek, életegységek, szervek, szervrendszerek. A jellegző élettünetmények. A jellegző élettünetmények feltételeire vonatkozó feladatunk. Anyag és erő, a bölcséleti fogalmak értelmében. E fogalmak keletkezésének valószínű indító oka; azoknak ontologikus felfogása; ugyanazon elnevezések használata és eltérő értelme a természettudományok körében.

II. Az anyag és erő állandóságának törvénye.

Hatodik előadás 95—115. 1.

Az anyag állandóságának törvénye. E törvényből következik, hogy mindenmü tünemény mozgásban áll, és a természettudományok végső feladatát a mechanika képezi. Az erő állandóságának törvénye. Tömegmozgás. Munka, munkaerő, hajtóerő, mint erőszerepek. Azoknak mértéke. Erő állapotok. Erő alakok. Minden erőszerep egymással valamint azokkal a munka kölcsönösen felváltható. E felváltás pedig fel van tételezve az erőnek állapotbeli vagy alakbeli átváltozása által; ez átváltozások kölcsönössége képezi a bizonyos szerepben jelentkező erőnek, illetőleg munkának a formáját. Az erő állapotbeli, vagy alakbeli változásainak néhány esete. Tömeesmozgások. Meleg. Melegvezetési kisugárzás. Kémiai sugarak. Sötét hő sugarak. Fluorescentia, calorescentia.

* * *

Kísérleti és kritikai tanulmányok azon molekuláris folyamatok felett, a melyek az izomban annak összehuzódásánál végbe mennek

..... 116—136. 1.

1. Bevezetés. 2. Az izom statikai állapotai. 3. Az izommolekulák egyensúlyi állapotát feltételező és változtató erők. 4. Az izom kémiai állapotának befolyása a molekuláris erőre.

* * *

Polydromomotor (Élettani jelzésekre szolgáló motor). 137—153. 1.

1. A hajtó gépezet. 2. A dobos készülék. 3. A papirtekercs készülék.

AZ
ÚJSZÜLÖTTEK BETEGSÉGEI.

IRTA

Dr RUNGE MIKSA

A SZÜLÉSZET ÉS NŐGYÓGYÁSZAT TANÁRA, A SZÜLŐINTÉZET IGAZGATÓJA
GÖTTINGÁBAN.

FORDITOTTA

Dr JUBA ADOLF.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA SEGÉLYEZÉSÉVEL

TAGJAI SZÁMÁRA KIADTA

A MAGYAR ORVOSI KÖNYVKIADÓ TÁRSULAT.

BUDAPEST.

1891.

TARTALOM.

	Lap
I. Az újszülöttek asphyxiája	1
1. Az anyaméh üregében szerzett asphyxia	1
2. A születés után szerzett asphyxia	32
II. A köldökseb betegségei	39
1. Boncztani és élettani bevezetés	39
2. Rendetlenségek a köldökseb gyógyulásakor	46
3. A fungus umbilici	51
4. Az omphalitis	53
5. A köldöküszök	56
6. A köldök véreinek megbetegedései	58
Bevezetés	58
A köldökverőerek gyuladása	60
A köldökviszér gyuladása	77
7. A köldökvérzés	80
Vérzés a köldök véreireiből	81
A köldökseb idiopathikus vérzése	89
III. Az újszülöttek hevenyzsiros elfajulása	98
IV. A Winckel-féle betegség	106
V. Az újszülötteknek úgynevezett gyermekági láza	111
VI. A sárgaság	134
VII. Az emlök gyuladása	148
VIII. A kephalohæmatoma	154